

עפ"ת 45994/03/23 - אברהם כבוד נגד מדינת ישראל, פרקליטות מחוז חיפה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 45994-03-23 כבוד נ' מדינת ישראל
לפני: כבוד השופט אינאס סלאמה
המערער: אברהם כבוד
ע"י ב"כ עוה"ד טל אהרוני
נגד
המשיבה: מדינת ישראל
ע"י פרקליטות מחוז חיפה

פסק דין

1. לפני ערעור על החלטתו של בית משפט השלום לתעבורה בחיפה מיום 19.3.2023 בהמ"ש 14480-01-23, במסגרתה דחה בית המשפט קמא את בקשתו של המערער להארכת מועד להישפט בגין הודעת תשלום קנס מס' 90524856680 (להלן גם: "הדו"ח") שנערכה בגין עבירת מהירות מיום 11.8.2022 (מצלמת א'3).
2. בבקשה להארכת מועד שהגיש המערער לבית המשפט קמא, התבקש בית המשפט להאריך את המועד להישפט, בין היתר, מאחר ובכוונת המערער להסב את הדו"ח על שם אמו הגב' טובה ישראל שעל פי הטענה, "נוהגת כדרך קבע ברכב". נטען, כי כוונת המערער הייתה להגיש את הבקשה להסבת הדו"ח על שם אמו, "וזאת בסד הזמנים המאפשר לו לפעול לשם כך, קרי עד ליום 15.1.2023", אלא שהמערער לא עשה זאת מאחר ו"לא היה בקו הבריאות ובשל חשש מהידבקות בנגיף הקורונה שהה בביתו בבידוד ונפל למשכב" (כך נכתב בבקשה). בחלוף שלושה ימים בלבד, המערער "כן טרח והגיש בקשתו להסבה כאמור".
3. בהחלטתו, דחה בית המשפט קמא את הבקשה, תוך שקבע כי מתגובת המשיבה עולה כי **הקנס שולם ביום 19.12.2022**, ומשכך רואים במערער כמי שהודה והורשע במיוחס לו. המערער לא פירט את נסיבות התשלום "וניתן היה ללמוד כי הקנס שולם מתגובת המשיבה בלבד". הבקשה להארכת מועד הוגשה לאחר חלוף 90 הימים. בהעדר נסיבות חריגות ונוכח השיהוי, למד בית המשפט קמא "על השלמה והודאה" מצדו של המערער, ודחה את הבקשה.
4. המערער מאן להשלים עם החלטת בית המשפט קמא. בהודעת הערעור חזר על טענותיו כפי שנטענו לפני בית המשפט קמא. לעניין השיהוי נטען, כי מדובר בשיהוי של 3 ימים בלבד וכי המשיבה פעלה בניגוד להנחיות ולנהלים שלה עצמה. נטען, כי אין כל מניעה להסבת הודעת תשלום קנס ששולמה וכי לא עלה בידי המערער להגיש בקשתו בזמן בשל מחלתו.

לפי המערער, "כל שעסק" בו בית המשפט קמא "הוא בשאלה האם הודעת תשלום הקנס שולמה או

לא שולמה. בית המשפט קמא שגה עת ייחס לכך משקל ככל וזו לא הסוגייה בענייננו... הסוגיה בענייננו היא האם המשיבה פעלה בצדק או שמא לא, ככל וסירבה לבקשת המערער להסבת הודעת התשלום הקנס דנן לנהג בפועל" (סע' 16-17 להודעת הערעור).

5. בדיון לפניי חזר ב"כ המערער על עיקר טענותיו וציין, כי עניין התשלום **זניח לטעמו**. זאת, בשל האפשרות הקיימת על פי הנהלים של משטרת ישראל להסב דו"ח ששולם, בתוך סד הזמנים של 90 הימים. "הנוהל של מפנ"א אומר שניתן להגיש בשיהוי, ככל שיש נסיבות ואסמכתאות", וכך הוא המקרה דנן שעה שהמערער היה חולה וצירף אישור מחלה. המערער עמד אפוא בנהלים ש"המדינה עצמה גיבשה". לעניין השיהוי, מדובר בשיהוי זניח של שלושה ימים. אלא שהן המשיבה בתגובתה לבית המשפט קמא והן בית המשפט אינם מתייחסים "לנהלים שהוגשו בפניו".

עוד טען הסנגור, כי המערער מנהל חברה שבבעלותו כאשר "אמו עושה את הנהלת החשבונות ברכב ונוהגת על הרכב. הידיעה על דבר הדו"ח לאחר ששולם הגיעה אליו בשיהוי". המערער, שקיבל רשות הדיבור, הוסיף כי "החברה אוטומטית משלמת את הדוחות, כלומר הנהלת החשבונות" וכי לאחר המקרה חידד את הנהלים בחברה.

6. ב"כ המשיבה התנגדה לערעור. היא **הפנתה לשני דו"חות קודמים** אשר רשומים לחובת המערער מאחר **ושולמו**; הראשון מיום "9 מאי 2022 (3 חודשים לפני העבירה) ו- 22.3.22, **שניהם צולמו באותה מצלמה ואותו מקום ואותו רכב**, ושני הדוחות שולמו. המערער מעלה טענה חדשה שזה עבר להנהלת החשבונות והיא שילמה את הדוח". לעניין הנוהל נטען, כי הסעיף הרלוונטי מתייחס לכך שבקשה להסבה יש להגיש בתוך פרק הזמן של המועד להישפט, ולא כך הם פני הדברים בענייננו. צוין עוד, כי אישור המחלה הוצא ביום 18.1.2023, קרי- לאחר הגשת הבקשה.

7. לאחר הדיון, אפשרתי לצדדים להשלים טיעונים בכתב, בסוגיה הנוגעת לנוהל המשטרתי הרלוונטי, זאת לאחר שיצורף הנוהל במלואו.

בהמשך לאמור, הונח בפניי נוהל את"ן שעניינו "הטיפול בפניות נהגים בדו"חות תעבורה" (להלן גם: "**נוהל את"ן**"). במסגרת טיעוניה המשלימים, שבה המשיבה וביקשה לדחות את הערעור תוך שהפנתה לעובדה כי "תשלום קנס הופך את הדו"ח לפסק דין חלוט". לטענתה, עיון בנוהל המשטרתי עליו מנסה המערער לבסס טיעונו, ושיצורף על ידה, "מעלה כי ניתן להגיש בקשה להסבה, גם אם הקנס שולם, ובלבד שהבקשה מוגשת במועד ותוך ה- 90 ימים". סעיף 6 לנוהל את"ן שמתייחס לבקשה שהוגשה באיחור, אינו עוסק בבקשה שהוגשה לאחר תשלום הקנס.

8. ב"כ המערער בהשלמת טיעונו חלק על עמדת המשיבה "לפיה דו"ח ששולם אמנם אפשר להסב בסד ה- 90 ימים, אך לא חל לגביו ההוראה בנוהל אשר מקנה לו אפשרות להגיש את הבקשה להסבה

באיחור, מאחר והדו"ח שולם". זאת, מאחר ומדובר בסעיפים עוקבים וצמודים בנוהל, כך שהם באים "לרפא את הפגם בפני מי שמגיש בקשה להסבה באיחור, גם אם זו שולמה".

המערער סבור כי שעה שיש מקום לכמה פרשנויות, יש להכריע בעניינו לפי הפירוש המקל עמו, ומשכך יש לקבל את עמדתו.

דין והכרעה

9. לאחר שנתתי דעתי להודעת הערעור על נספחיה ולטענות הצדדים לפניי, ולאחר שעיינתי בטיעונים המשלימים ובנוהל את"ן המלא שצורף, נחה דעתי כי **דין הערעור להידחות**.

10. בהתאם לסעיף 229(ח) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: "**החסד"פ**"), עם תשלום הקנס רואים את מקבל ההודעה (הודעת תשלום קנס), "כאילו הודה באשמה בפני בית המשפט, הורשע ונשא את עונשו".

11. בפסיקה נקבע, כי הארכת מועד להישפט בנסיבות מעין אלו, אפשרית במקרים מיוחדים ובנסיבות חריגות ביותר. בכגון דא, לא שוכנעתי כי המקרה דנן נמנה עם אותם מקרים חריגים המצדיקים הארכת מועד להישפט חרף תשלום הקנס.

12. תחילה יודגש, כי תשלום הקנס מושא הדו"ח בעניינו בוצע **זמן רב לפני הפנייה** לבית המשפט. שכן, התשלום בוצע ביום 19.12.2022. אי לכך, גם אם נפל המערער למשכב במועדים שציין, קרי- ימים ספורים טרם חלפו 90 הימים, לא מצאתי כי ניתן על ידו כל הסבר **לשיהוי** הלא מבוטל (כחודש ימים) בפנייה למפנ"א, ובהמשך לבית המשפט, **מאז שולם הדו"ח**.

13. ודוק, **עם תשלום הקנס** מאבד הנהג למעשה את הפריבילגיה שניתנה לו בדין ואת זכותו לפנות בבקשה להישפט **בתוך 90 הימים** ונחסמת דרכו לפנייה כאמור. במצב דברים זה, "בקשה להישפט היא דרך פעולה חלופית לתשלום הקנס ... ומגבלת הזמנים המאפשרת להגיש בקשה להישפט בתוך 90 הימים לפי **סעיף 229(א)(2) לחסד"פ**, איננה חלה עוד בעניינו. היינו: מששילם אדם את הקנס, יחול לגביו ההסדר הקבוע **בסעיף 229(ח)**, ובקשות לביטול הקנס על ידי התובע או בקשות להישפט כרוכות בשיקול דעת ויתקבלו רק אם יעמוד המבקש בתנאים שאליהם מפנה הסעיף" (רע"פ 641/19 **מילר נ' מדינת ישראל**, פסקה 6 (10.4.2019)).

14. סעיף 230 לחסד"פ, אשר מעגן את סמכותו של בית המשפט להאריך את המועד להישפט, מונה שני מצבים בהם רשאי בית המשפט לקיים את המשפט: הראשון - אם שוכנע שהבקשה לא הוגשה במועד

בשל סיבות שלא היו תלויות במבקש ושמנעו ממנו להגישה במועד, והיא הוגשה מיד לאחר שהוסרה המניעה (כאמור בסעיף 229(ה) לחסד"פ); השני - "מנימוקים מיוחדים אחרים" שיפרט בית המשפט בהחלטתו. הכוונה ככלל למצבים בהם הדבר נדרש לצורך מניעת עיוות דין, היה ולא יוארך המועד.

כאשר עסקינן בקנס ששולם, שמשמעותו כאמור **הרשעה ונשיאה בעונש**, ניתנת חשיבות רבה לעיקרון סופיות הדיון ויעילות ההליך השיפוטי (ראו רע"פ 2096/07 כוכבי נ' מדינת ישראל (1.5.2007)). מכאן, קיימת חשיבות גדולה לשלב **ולעיתוי** שבו מוגשת הבקשה להארכת המועד אל מול מועד קבלת הדו"ח; **מועד התשלום**; מועד **הידיעה** על התשלום (כשמועלית טענה כי שולם בידי אחר), והמועד בו הוסרה המניעה להגשת הבקשה (ככל ונטען לקיומה של מניעה כאמור).

חשוב, אפוא, שבקשה מעין זו **תוגש ללא שיהוי**.

15. אשר לנוהל את"ן - גם אם נוהל משטרתי כזה או אחר מאפשר למשטרה לבצע הסבה של דו"ח חרף תשלום הקנס (ועל אף המשמעות המשפטית של תשלום זה), **ובלבד שהנהג פונה למשטרה בתוך סד הזמנים של 90 הימים**, אין בכך כדי לפתוח פתח לפנייה לבית המשפט בחלוף המועד האמור, תוך דרישה כי מניין השיהוי יחל מתום 90 הימים, ותוך התעלמות מהכללים שנקבעו בפסיקה הענפה בעניין זה, כפי שפורט לעיל.

16. בענייננו, פנייתו של המערער למפנ"א נעשתה **לאחר חלוף סד הזמנים של 90 הימים**. משכך, פנייה זו נדחתה לאלתר. מיד לאחר מכן הוא פנה לבית המשפט קמא כשהוא מעמיד לבחינה את השאלה, "האם המשיבה פעלה בצדק או שמא לא, ככל שסירבה לבקשת המערער להסבת הודעת תשלום הקנס דנן לנהג בפועל". המערער כאמור מוסיף ומדגיש, כי שאלת תשלום הקנס מושא הדו"ח היא שאלה זניחה וכי בית המשפט קמא שגה שבכלל ייחס לה משקל.

טעותו של המערער כפולה; האחת - מפני ששאלת התשלום **ומשמעותו**, היא **השאלה העיקרית** בתיק זה (לרבות סוגיות של שיהוי וסופיות דיון). והשנייה - שגם אם נוהל את"ן מאפשר, חרף התשלום, פנייה לצורך ביצוע הסבה - בתוך סד הזמנים של 90 הימים - אין בכך בהכרח כדי לחייב את בית המשפט או כדי להביא את בית המשפט לאכוף על המשטרה להפעיל סמכותה זו כשהנהג **אינו עומד בלוחות הזמנים שנקבעו בנוהל** (של 90 הימים). זאת, אף אם בכלל קיימת סמכות כזו למשטרה. ודוק, המדובר בסמכות שהיא בשיקול דעת התובע, ואינה אוטומטית.

17. נתחיל דווקא מהסוגיה השנייה, תוך שאקדים ואציין, כי עיון בנוהל את"ן מגלה אכן כי אותה אפשרות לטפל בבקשה שהוגשה באיחור **אינה מתייחסת למקרים בהם שולם הקנס**. סעיף 6 בפרק "המבוא" של הנוהל (עמוד 5) קובע מפורשות, בהתבסס על סעיף 229 לחסד"פ, כי בקשה לביטול הודעת תשלום קנס יש להגיש **תוך 30 יום** מיום שהומצאה ההודעה, לרבות בקשה לביטול ורישום אזהרה

(להלן: "**בקשה לביטול**"). בקשה להסבה יש להגיש **תוך 90 ימים** מיום המצאת ההודעה (להלן: "**בקשה להסבה**"). החלק השני בנוהל דן בהרחבה בבקשה לביטול והוא קובע, בין היתר, בסעיף 4 (עמ' 10 לנוהל) שכותרתו "בקשה לביטול הודעת תשלום קנס- שהקנס בה שולם", כי התובע "יבחן בקשה לביטול הודעת תשלום קנס **שהוגשה במועד**, אף אם הקנס בגין ההודעה שולם, תשלום הקנס כשלעצמו אינו עילה לדחיית בקשה לביטול", אם זו מוגשת במועד.

בהמשך אותו חלק (חלק שני), הנוהל (סעיפים 5 ו- 6) מתייחס לבקשה לביטול שהוגשה **לאחר המועד** - שתידחה ולא תיבדק לגופה. וכן ל"מקרים מיוחדים" בהם רשאי התובע לדון בבקשה שהוגשה באיחור אם שוכנע שלא הוגשה במועד בשל סיבות שלא תלויות במבקש (סעיף 6 לנוהל שמפנה לסעיף 229(ה) לחסד"פ). ודוק, מאותו סעיף עולה בבירור כי המדובר בבקשות לביטול המייחסות לדו"חות **שלא שולמו**, שכן נאמר בו בהדגשה: "יודגש כי הדו"ח **בתוקף** והקנס גדל כקבוע בחוק כל עוד לא ניתנה החלטה אחרת". הדברים נהירים - בירור בקשה שמוגשת באיחור באותם "מקרים מיוחדים", אינו מתייחס לדו"חות ששולמו.

אותו הגיון חל לגבי בקשה להסבה, אליה מתייחס החלק השלישי של הנוהל.

18. גם כאן, תשלום הקנס אינו מונע לפי הנוהל הגשת בקשה להסבה (אליה יצורף תצהיר של הנהג בפועל) ובלבד ש"**לא חלף המועד לבקשת הסבה**" (סעיף 5(ג) לנוהל עמ' 12). "המועד"- הכוונה לפרק הזמן של 90 הימים הקבוע בסעיף 6 של המבוא לנוהל ובסעיף 229 לחסד"פ. כותרתו של סעיף 5 הינה "בקשה להסבת דו"ח **שהוגשה במועד**", וסעיף משנה (ג) של אותו סעיף, מחיל ומרחיב את האפשרות לביצוע הסבה, גם אם הקנס שולם. לעומת זאת, סעיף 6 לאותו חלק שלישי מתייחס לבקשה להסבת דו"ח שהוגשה באיחור. בקשה זו "לא תטופל אלא אם נמנע מהפונה לפנות במועד והבקשה הוגשה מיד לאחר שהוסרה המניעה".

סעיף אחרון זה אינו מזכיר דבר וחצי דבר לעניין תשלום הקנס, עניין אשר **הוזכר במפורש** בסעיף 5 שקדם לו. יש בהחלט אפוא הגיון בטענת המשיבה, כי סעיף 6 אינו עוסק בבקשה להסבת דו"חות ששולמו (שכן נוכח משמעות התשלום- הדבר מחייב התייחסות מפורשת), בדיוק כפי שסעיף 6 לחלק השני אליו התייחסתי לעיל, אינו חל על דוחות ששולמו. המסקנה היא - כשרצה מחבר הנוהל להסמיך את המשטרה לטפל בבקשה שהוגשה חרף תשלום קנס, הדבר נאמר במפורש.

19. אלא שבכך אין די. שכן, גם את התקבל הפרשנות שמציע המערער, ולפיה, יכול נהג שמבקש להסב דו"ח, לפנות לאחר התשלום למשטרה, בבקשת הסבה, על אף שחלפו 90 הימים, ובלבד שהייתה סיבה מוצדקת שמנעה זאת ממנו, אין בכך כדי לומר כי בכל עת בה נדחית פנייה כאמור, כל שידרש בית המשפט לבחון הוא האם הייתה סיבה מוצדקת לאיחור, תוך התעלמות מיתר השיקולים והכללים שנקבעו בפסקה הענפה בעניין זה, **כולל שאלות של שיהוי, סופיות ועילות ההליכים המשפטיים**.

20. בענייננו כאמור, עד הפנייה לבית המשפט חלף לו יותר מחודש ימים מאז שולם הקנס. הפנייה למפנ"א התבצעה אך ורק ביום 18.1.2023, כחודש לאחר התשלום. מחלתו של המערער לא מנעה ממנו, או לפחות לא נטען אחרת, **לפנות למפנ"א או לבית המשפט קודם לכן**. בנסיבות אלה, ובהעדר הסבר לשיבתו של המערער בחיבוק ידיים לאחר תשלום הדו"ח, לא ניתן להצדיק פנייה לבית המשפט **בשיהוי העולה על חודש ימים**. בכגון דא, צדק בית המשפט קמא בקביעתו.

לא זו אף זו, המערער לא פירט מה היו נסיבות תשלום הדו"ח וגם בכך יש כדי לעמוד לו לרועץ. טענתו המאוחרת בדיון לפני כי הידיעה על תשלום הדו"ח הגיעה אליו בשיהוי, היא טענה בעלמא שלא היה לה כל זכר בבית המשפט קמא. גם טענה כי "החברה אוטומטית משלמת את הדוחות, כלומר הנהלת החשבונות", אין בה כדי לסייע למערער.

21. בהודעת הערעור מוסיף המערער וטוען, כי פתיחת שערי בית המשפט בענייננו נדרשת גם על מנת למנוע עיוות דין, שעה ש"מבצעת העבירה בפועל מצהירה בדבר נהיגתה וביצוע העבירה". אלא שגם בטיעון זה אין בנסיבות ענייננו כדי להועיל למערער. תחילה, נקבע לא אחת, כי לא בכל פעם בה נטען כי אחר נהג ברכב, ולא בעליו הרשום, התוצאה תהיה התעלמות מעקרון סופיות הדיון ומשיקולים של יעילות דיונית, שכן טענה זו כלשעצמה אין בה להצביע על חשש מפני עיוות דין. בכגון דא, כל מקרה אמור להיבחן בשים לב לנסיבותיו הייחודיות, לרבות בשים לב לשיהוי ולאופן התנהלות מקבל הדו"ח, גם באשר לדו"חות קודמים שנרשמו לחובתו וכיצד נהג בהם.

נהג אשר לא מנצל את פרק הזמן ה"חוקי" (של 90 הימים) לפנות בבקשה להסבה למשטרה, אמור לצפות כי בעת עתירה לסעד מאת בית המשפט, עתירתו תיבחן לפני ולפנים, בשים לב לנתונים אשר נפרשים בפני בית המשפט שאמור להכריע בעתירה זו. והנה, בענייננו **שני דו"חות** קודמים שנרשמו לחובת המערער ואשר צולמו באותה מצלמה, **באותו מקום ובאותו רכב**, זמן קצר לפני הדו"ח הנוכחי, **שולמו על ידי המערער**. עובדה זו יש בה לפגוע בטענת ההסבה.

22. במכלול הנסיבות בענייננו, לא שוכנעתי אפוא כי היה מקום להיעתר לבקשה להארכת מועד ולא מצאתי כי נפלה שגגה תחת ידו של בית המשפט קמא. זאת, על אף הטענה כי מי שנהגה ברכב בעת ביצוע העבירה הייתה אמו של המערער. כך או כך, אין הצדקה בנסיבות תיק זה לפתוח מחדש את שערי בית המשפט, ועל כן **דין הערעור להידחות**.

מזכירות בית המשפט תשלח פסק דין זה לצדדים.

ניתן היום, ט"ו תמוז תשפ"ג, 04 יולי 2023, בהעדר הצדדים (בהסכמה).

